

Llei contra la violència de gènere:

dos anys després, les víctimes continuen afrontant obstacles
Trobada organitzada per Amnistia Internacional

Resum: Ruth Escribano

Amb motiu del segon aniversari de la plena entrada en vigor de la Llei orgànica de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, **Amnistia Internacional (AI)** va organitzar el 15 de juny de 2007 una trobada amb organitzacions de dones i professionals dels àmbits assistencial, jurídic, policial i sanitari per fer públics i analitzar els avenços i obstacles en l'aplicació efectiva d'aquesta Llei. Aquest resum recull els aspectes més importants de les diferents intervencions.

L'objectiu de la trobada era compartir experiències, catalogar els obstacles als quals continuen enfrontant-se les dones quan cerquen protecció, atenció i justícia, i, finalment, compartir propostes de solucions.

La contribució d'AI a aquesta reflexió va ser l'informe "Hi posin tots els mitjans al seu abast, si us plau", en el qual s'analitzen les mesures adoptades pel Govern i també la realitat dels drets de les dones.

Amnistia Internacional es va preguntar si totes les dones disposen d'assistència lletrada, immediata i efectiva des del mateix moment d'interposar la denúncia a tot el territori espanyol, i la resposta continua sent no. Es va preguntar si les dones immigrants accedeixen a tots els ajuts econòmics en igualtat de condicions amb la resta de les dones de l'Estat espanyol, i la resposta continua sent no. Es va demanar si les dones immigrants continuen enfrontant-se amb el risc de ser expulsades quan denunciïn que són víctimes de violència de gènere, i sí, continuen enfrontant-se amb aquest risc. Si s'ha complert la previsió de la Llei integral perquè hi hagi almenys un centre d'atenció integral en totes les comunitats autònomes, i la resposta continua sent no.

Som davant d'un tema d'estat de primera magnitud, no és un assumpte privat. Es tracta de terrorisme masclista.

Segons l'anàlisi de la **Comissió d'Investigació de Maltractaments a Dones, membre de la Mesa d'Organitzacions de Dones**, davant de cada mort es culpa la dona per no haver-se posat en contacte amb les institucions pertinents, per no haver ratificat la denúncia al jutjat, etc. Es culpabilitza novament la dona per no tenir resolta la seva situació de maltractament. Però si la dona no ho ha denunciat caldrà fer sortir aquesta bossa de silenci i impunitat. Aquest és l'objectiu de la Llei, els tres pilars essencials de la qual, encara sense aplicar, haurien de ser **prevenció de la violència, sanció de l'agressor i recursos i protecció a les víctimes**.

La **Comissió** considera fonamental que es posin en marxa **campanyes sostingudes en el temps i amb un pressupost** similar a altres campanyes del Govern, com en el cas del carnet per punts. Les que s'han dut a terme fins ara tenen poc pressupost, són molt puntuals, equívocades i escasses.

A més, aquestes campanyes no han d'anar dirigides únicament a les dones, sinó que han d'anar **dirigides als maltractadors**. Es tracta de visibilitzar el maltractador; els retrets socials han d'anar dirigits a l'home maltractador, mai a la víctima.

L'Associació d'Ajuda a Víctimes d'Agressions Sexuals i Violència Domèstica (ADAVAS) de Lleó forma part de la Plataforma contra la Violència Masclista, que convoca concentracions els dilluns, després de cada mort d'una víctima de violència de gènere, els "dilluns sense sol": i en record de cada dona morta es col·loquen llaços, amb la província d'origen i edat de la víctima, als balcons de l'Ajuntament. Aquests llaços romanen allà durant tot l'any.

ADAVAS identifica **dos tipus d'obstacles principals**: d'una banda en relació amb l'as-

sistència a les víctimes i, de l'altra, en relació amb la **prevenció de la violència de gènere**.

Respecte al primer tipus d'obstacles, s'han trobat dificultats en l'accés a l'assistència jurídica des del moment en què s'interposa la denúncia. Això s'agreuja si la dona viu en l'àmbit rural. A més, hi ha professionals atenant el torn d'ofici que no tenen formació ni sensibilitat suficient per exercir aquesta feina. Així mateix, s'ha detectat una assistència escassa, tant psicològica com social als menors. I per últim, la impossibilitat d'obtenir ajuts econòmics específics per a dos col·lectius d'aquestes víctimes: les dones immigrants en situació irregular i les dones immigrants amb permís de residència, però sense autorització de treball (dones reagrupades). Els ajuts són determinats pel fet que la dona sigui demandant d'ocupació. Les dones immigrants sense permís de treball no poden inscriure's a les oficines d'ocupació, i aquest és un requisit indispensable per poder accedir a qualsevol ajut econòmic dels previstos per a aquest tipus de víctimes.

Respecte a la prevenció de la violència de gènere, es tracta d'un apartat que es troba majoritàriament sense desplegar.

També **falta una major coordinació entre totes les institucions i entitats implicades** en l'assistència a víctimes i la prevenció de la violència de gènere.

Un altre membre de la Mesa, **l'Associació de Dones contra la Violència de Gènere de Granada (CONVIU)**, aposta per la **formació i la conscienciació** tant de dones com d'homes. Tanmateix, quant a la formació de les mateixes dones, els cursos que es fan no són remunerats, la qual cosa els impedeix accedir-hi.

Coincidint amb moltes altres organitzacions, també assenyala com una de les principals

dificultats que troben les víctimes de la violència de gènere **l'escàs ajut econòmic** que perceben, ja que amb 400 € els resulta impossible pagar un lloguer i conciliar la vida familiar i la laboral. A més, aquestes dones es veuen abocades a la feina domèstica amb els problemes de futur que comporta, sense cap dret de baixa, de prestacions, etc.

Tampoc no existeix cap tipus de tractament a menors, ni tractament psicològic global a les dones, ni es considera la minusvalidesa psicològica que produeix en les dones la violència de gènere per donar-los un suport adequat.

Un altre aspecte remarcable és la **falta de formació en gènere del personal** que treballa amb víctimes de violència i que contribueix a revictimitzar encara més aquestes dones.

I finalment, hi ha un oblit total cap a les **dones de l'àmbit rural**, a les quals no arriben els recursos.

En les propostes CONVIU indica la **necessitat d'una reserva en l'administració pública de quotes de treball (en oposicions o borses d'ocupació) o convenis amb empreses privades**, per aconseguir la inserció laboral de les dones víctimes de violència de gènere i una reserva d'habitatge per permetre'ls un accés a un habitatge digne i adequat.

Des de l'àmbit sanitari, concretament des de la **Direcció General de Salut Pública del Govern de Cantàbria**, s'apunta la **necessitat de sensibilitzar i formar el personal professional sanitari**, així com d'elaborar protocols que marquin línies uniformes d'actuació sanitària, dirigits al diagnòstic precoç i a la coordinació amb altres instàncies que també intervinguin en situacions de violència de gènere.

D'altra banda, la Llei té un nombre d'articles que es relacionen amb els **cossos i forces de seguretat**. Es garanteix a totes les dones una sèrie de drets amb independència del seu origen, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Aquests drets inclouen la informació, l'assistència social integral i l'assistència jurídica a les víctimes de la violència de gènere. Contribueixen a fer reals i efectius els seus drets constitucionals a la integritat física i moral, a la llibertat i seguretat i a la igualtat i no discriminació per raó de sexe. L'article 31 de la Llei confirma que el Govern ha d'establir unitats especialitzades en la prevenció de la violència de gènere i en el control de l'execució de les mesures judicials adoptades. I, a més, que ha de promoure les actuacions necessàries perquè les diferents policies locals cooperin a assegurar el compliment de les mesures acordades pels òrgans judicials. Al mateix article també es fa referència al fet que l'actuació de les forces i cossos de seguretat ha de seguir un protocol establert, en què es desenvolupa la seva actuació i la coordinació amb els òrgans judicials. Aquests desplegaments legislatius signifiquen que l'actuació policial s'emmarca en un context de protecció amb un major camp d'actuació.

Actualment, s'ha observat un **canvi en la forma dels maltractaments**, perquè la societat evoluciona i els mitjans per al maltractament també. Aquest canvi està relacionat amb el desenvolupament dels mitjans de comunicació. La utilització del telèfon (fix i mòbil) i Internet són dos instruments que s'utilitzen per part del maltractador per crear en la víctima el clima de terror necessari per a la seva indefensió. És molt important reconèixer l'impacte d'aquests nous mitjans per maltractar. I sobretot que la víctima sigui capaç de reconèixer-los com a noves conductes que li són lesives.

Pel que fa als aspectes que no funcionen a l'hora de posar en pràctica les disposicions de la Llei integral, des de l'**experiència de la pràctica jurídica**, destaquen:

- **L'assistència lletrada a la seu policial** no es garanteix, ja que el més freqüent és que l'assistència arribi en el moment del judici i, en moltes ocasions, les dones víctimes de violència no saben que poden sol·licitar-la abans. Moltes comissaries no la sol·liciten per no retardar el tancament de l'atestat.
- Funcionament deficient de les guàrdies i en la qualitat en l'atenció a les dones víctimes de violència per part dels **advocats del torn d'ofici**.
- Els **jutjats de violència contra la dona** no són jutjats exclusius, ja que en la majoria dels partits judicials és un jutjat d'instrucció el que, a més de portar els seus assumptes, assumeix també els casos de violència de gènere.
- Les **unitats de valoració integral forense** no funcionen de manera homogènia a tot el territori espanyol i hauria de fer-se un esforç en aquest sentit, ja que és de gran utilitat als jutjats que un grup de professionals especialitzats, en un document pericial, valori no solament la situació psicològica que viu la víctima, sinó també el grau de perillositat de l'agressor.

- És dubtosa l'oportunitat de suspendre l'article 416 de la **Llei d'enjudiciament criminal**.
- Hi ha molt poca sensibilització judicial davant del tema de la **violència psicològica**.
- Els **punts de trobada** no són sempre sensibles a les situacions de violència de gènere, ja que en moltes ocasions no es coneix l'història de violència ni es disposa de mesures de seguretat en cas que es plantegi algun problema i sigui necessari contenir l'agressor.
- A la pràctica, moltes de les **condemnes se suspenen** perquè no hi ha antecedents penals o són **penes curtes** que se substitueixen per feines en benefici de la comunitat per a les quals, moltes vegades, no es requereix l'agressor per falta de recursos, i es creen així situacions d'absoluta impunitat.
- Finalment, la Llei integral no està ben articulada amb la **legislació d'estrangeria** i, a més, la Instrucció 14 del 2005 de la Secretaria d'Estat de Seguretat no resol bé les coses.

Per tot això, **Amnistia Internacional** reitera la seva crida a l'Estat espanyol, a les comunitats autònomes i al poder judicial perquè posin tots els mitjans al seu abast, en un context en el qual les xifres no ens fan ser optimistes respecte a quan podrà haver canviat la realitat de les dones.